

PAPER DETAILS

TITLE: Annelik Rolüne İlişkin Kendilik Algisi Covid-19 Karantina Sürecinde Mutluluğun Yordayicisi Olabilir Mi?

AUTHORS: Serife ÖZBİLER,Behiye AKACAN,Ayşe BENGİSOY

PAGES: 51-73

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1519218>

Annelik Rolüne İlişkin Kendilik Algısı Covid-19 Karantina Sürecinde Mutluluğun Yordayıcısı Olabilir Mi?

Can Self-perception of Maternal Role Predict Happiness in The Times of Covid-19 Lockdown?

Şerife Özbiler^{ID}, Behiye Akacan^{ID}, Ayşe Bengisoy^{ID}

Öz. Bu çalışma, Kuzey Kıbrıs'ta Covid-19 karantina sürecinde evden çevrim içi çalışmaya devam eden ve ilköğretim birinci kademedeki çocuğu olan annelerin bazı demografik değişkenleri (yaş, algılanan aylık gelir düzeyi, çocuk sayısı, çocuğunun temel bakımı ve eğitimi için gün içinde ayırdığı vakti), annenin ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algısının (rol doyumu, yatırımı, rol dengesi ve yeterlilik) mutluluk düzeylerini yormada gücünü incelemiştir. Çalışmanın katılımcıları çevrim içi anket formunu dolduran 530 annelerden oluşmaktadır. Kişisel Bilgi Formu, Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Algısı Ölçeği ve Oxford Mutluluk Ölçeği-Kısa Formu verilerin toplanması için kullanılmıştır. Veriler, Pearson Momentler çarpım korelasyonu ve çoklu doğrusal regresyon analizi yapılarak elde edilmiştir. Sonuçlara göre annelerin demografik değişkenleri, annelerin ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algısında rol doyumu, yatırımı, rol dengesi ve yeterlilik düzeyleri mutluluk düzeylerini yormaktadır. Bu bulgular doğrultusunda, ruh sağlığına ilişkin hizmetler ve aile eğitimlerinin artırılması ve annelerin görülmez bakım emeğinin azaltılması için politikalar yapılması salgın süresince daha da önemli olmuştur. Bu çalışma COVID-19 sürecinde annelerin mutluluğunu anlamak açısından özgündür.

Anahtar Kelimeler. Mutluluk, annelik rolüne ilişkin kendilik algısı, Covid-19 karantina süreci.

Abstract. This study investigated the predictor roles of some demographic variables (age, educational level, perceived monthly income, the number of their children, the spending time for children's basic care and home-schooling), the self-perception of parental role (satisfaction, investment, role balance, and competence levels) on happiness levels of mothers who have a child from junior school, continued to online work from home during the COVID-19 lockdown in North Cyprus. Participant consists of 530 mothers who filled the online questionnaire form. In order to collect data Demographic Information Form, Self-Perception of the Parental Role Scale, and the Oxford Happiness Scale-Short Form were used. Data analysed by using, Pearson product-moment correlation coefficient and multiple linear regression analysis. Results indicated that mothers' demographic variables and their self-perception of parental competence, investment, role balance, role satisfaction levels significantly predict their happiness levels. In line with these findings, it has become even more important to increase mental health services, parenting education, and make policies to decrease unpaid care work of mothers. This study is unique in that understanding the happiness of mothers during COVID-19.

Keywords. Happiness, self-perception of maternal role, COVID-19 lockdown.

Şerife Özbiler

Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Lefkoşa, Kuzey Kıbrıs
E-mail: sozbiler@ciu.edu.tr

Behiye Akacan

Lefke Avrupa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Lefke, Kuzey Kıbrıs
E-mail: bakacan@eul.edu.tr

Ayşe Bengisoy

Lefke Avrupa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Lefke, Kuzey Kıbrıs
E-mail: abengisoy@eul.edu.tr

Geliş/Received: 20.01.2021 /January, 20, 2021
Düzeltilme/Revision: 14.06.2021/June,14,2021
Kabul/Accepted: 22.06.2021/June,22,2021

Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği
Turkish Psychological Counseling and Guidance Association

Dünyanın dört bir yanındaki aileler ilk kez, 2019 Aralık ayında Çin'in Hubei bölgesinin başkenti olan Wuhan kentinde ortaya çıkan ve korona virüs (COVID-19) olarak bilinen salgın sonrasında meydana gelen değişikliklere uyum sağlamaya çalışmaktadır. Karantina sürecinde birçok ebeveyn ev ve iş yaşamı arasında denge kurmayı, çocuk bakımını sosyal destek almadan sürdürmeyi stresli bulabilmektedir. Kuzey Kıbrıs'ta COVID-19 salgın süreci ilk kez Almanya'dan ülkeye gelen Alman turiste korona virüs tespit edildiğini açıklanarak 10 Mart 2020 tarihinde tüm öğretim kademelerinde eğitime ara verilmesi ve 11 Mart 2020'de resmi olarak okulların kapanması ile birlikte başlamıştır (TAK, 2020). COVID-19 karantina süreci yaklaşık iki buçuk ay süren, 13 Mart 2020 tarihinde resmi olarak evden dışarı çıkma yasağının açıklanması 4 Mayıs 2020 tarihinde kısmi olarak yasakların sona ermesi ve açılımların başlaması ile devam etmiştir. Bu süreç içerisinde evden işlerine devam etmek zorunda kalan anneler, annelik rolü, eviçi ve çevrim içi işlerini yürütmenin yanı sıra çocuklarına öğretmenlik rolünü de üstlenmek zorunda kalmıştır.

Her ne kadar günümüzde çocuk bakımı ve eğitimi ile ilgili babalar da katkıda bulunmaya başladığı bilinse de halen toplumsal cinsiyet rolleri eşitsizliğinden dolayı çocuk bakımından ve eğitiminden birincil derece anneler sorumlu tutulmaktadır (Gezer-Tuğrul, 2019). COVID-19 salgın sürecinde annelerin çocuğunun çevrim içi olarak verilen eğitimlerini, ödevlerini takip edebilmesini sağlaması, çocuğuna yeni rutinler oluşturması ve bu sürece uyumunu kolaylaştırması ebeveynlik rolüne ilişkin sorumluluklarını artırmıştır. Dolayısı ile, yazarlar bu sürecin annelerin ebeveynlik rollerine ek yükler getirmenin yanında duygu durumlarına da olumsuz yönde etki edebilecek bir risk faktörü olarak düşünmektedir. Bu nedenle, bu çalışmanın birincil amacını yazarlar Kuzey Kıbrıs'ta ilköğretim birinci kademede çocuğu olan COVID-19 karantina sürecinde evden çevrim içi çalışmaya devam eden annelerin annelik rollerine ilişkin kendilik algılarının mutluluk düzeyleri yordama gücü tespit edilmesi üzerine oluşturulmuştur.

Ebeveynlik rolünü yerine getirirken ebeveynin kendisini nasıl algıladığı ve nasıl hissettiği ebeveynlik rolüne ilişkin kendilik algısını (ERKA) içermektedir. Anneler için annelik rolüne ilişkin kendilik algısı babalar için ise babalık rolüne ilişkin kendilik algısı olarak ifade edilmektedir (Bornstein, ve Cote, 2006; Güler, ve Yetim, 2008; MacPhee, Fritz, ve Miler-Heyl, 1996). Bu çalışmada ise annelerin ERKA'sı, çocuğuna bakım verme açısından ebeveyn rolünde aldığı doyum (rol

doyumu), çocuğuna ne kadar yatırım yaptığı (yatırım), ebeveynlik rolü ile diğer rolleri arasında kurduğu denge (rol dengelemesi) ve bu rolde kendisini ne kadar yeterli hissettiğini (yeterlilik) içeren dört alt boyuttan oluşmaktadır (Güler ve Yetim, 2008). Yapılan çalışmalar göstermektedir ki, annenin ebeveyn rolünde aldığı doyumu anne-çocuk ilişkisinin kalitesine bağlı olarak değişebilmektedir. Anne, çocuğu ile olan ilişkisinde ne kadar güçlü bir ilişki geliştirirse ebeveynlik rolünden o kadar doyum sağlayacağı söylenebilir (Yılmaz, Ülker ve Yılmaz, 2018). Bunu destekler nitelikte, Gözübüyük-Bayraktaroğlu'nun (2010) çalışmasında annelerin rolünden aldığı doyum arttıkça depresyon ve kaygı belirtilerinin azaldığı bulunmuştur. Annenin ERKA'sında yatırım boyutu çocuğun tıbbi, temel bakım ve beslenme gibi ihtiyaçlarını karşılaması, çocukla geçirilen zaman, çocuğun çıkarlarına uygun davranışlarda bulunulması gibi aktiviteleri içermektedir (Güler ve Yetim, 2008). Salgın gibi kriz koşullarında erkeklere oranla kadınların iş gücü piyasalarında düşüş göstereceği ve kadınlarda işsizlik oranları daha fazla artacağı düşünülecek olursa kadınlar finansal stres ile daha fazla karşı karşıya kalabilecektir (Alon, Doepke, Olmstead-Rumsey ve Tertilt, 2020). Bu durumda annenin yatırım rolüne ilişkin kendilik algısında çocuğunun ihtiyaçlarını karşılamaması olumsuz duygular yaşamasına neden olabilecektir. Bu nedenledir ki, COVID-19 salgın döneminde annenin yatırım rolüne ilişkin kendilik algısı annenin ruh sağlığı açısından önemlidir.

ERKA'nın bir diğer boyutu olan annenin ebeveyn rolünde yeterlilik algısı annenin çocuğu ilgili etkinlikleri yapmak ve ihtiyaçları karşılamak için gereken ebeveyn yeteneğine sahip olması olarak bilinmektedir (Montigny ve Lacharité, 2005). Annenin düşük düzeyde ebeveyn rolünde yeterlilik algısına sahip ise bu durum annede kaygı, annelik depresyonu gibi sağlıklı olmayan duygulara neden olabilmektedir (Weaver, Shaw, Dishion ve Wilson, 2008). Öte yandan, kendisini yeterli olarak algılıyorsa daha fazla olumlu duygular hissedecektir (Kuhn ve Carter, 2006; Murdock, 2013). Essex Üniveristesi, Sosyal ve Ekonomik Araştırma Enstitüsü (2020) COVID-19 karantina sürecinde toplumu anlamaya yönelik araştırmasında annelerin babalara oranla çocuk bakımında ve çocukların evde okula yönelik eğitiminde haftada 9 saatten daha fazla çalıştığı tespit edilmiştir. Aslında, bu durum annelerin salgın sürecinde ebeveynlik rolüne daha fazla ek yük olduğunun göstergesidir. COVID-19 salgın sürecinde Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ, 2020) genel olarak ebeveynlere karantina sürecinde değişen ebeveynlik yeterliliklerine bağlı olarak çocuklarını nasıl koruyacağına ilişkin

birtakım önerilerde bulunmuştur. Ancak, ebeveynlerin bütün bunları ne kadar yerine getirebildiği ve duygu durumlarına nasıl etki ettiği merak konusudur.

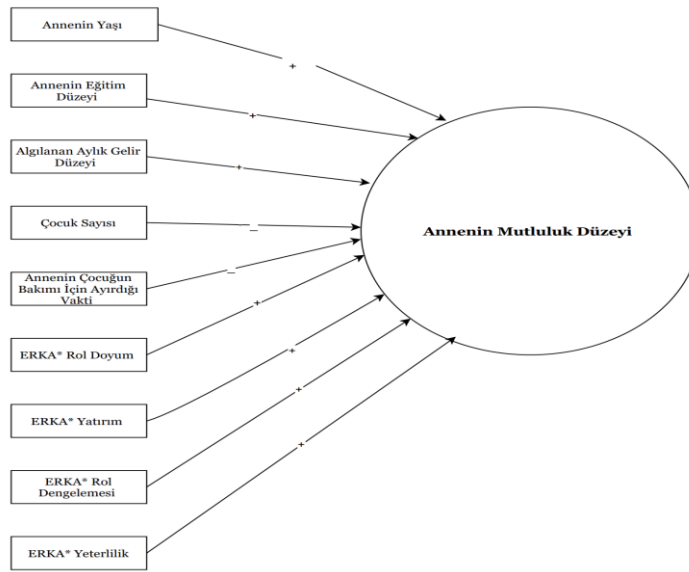
Brown, Doom, Watamura, Lechuga-Pena, ve Koppels, (2020) çalışmasında COVID-19 salgın sürecini ebeveynlik stresinde önemli bir risk faktörü olarak belirtilmiştir. Bunun yanı sıra, 26 ülkede yaklaşık 1000 kişi ile yapılan çalışmada kadınların erkelere oranlara daha az mutlu oldukları tespit edilmiştir (www.coviddatabase.com). Hedonimize göre, en genel anlamda mutluluk bireyin öznel iyi oluşu, olumlu-olumsuz duygular arasındaki denge olarak ele alınmaktadır (Diener, 2000; Ryan ve Deci, 2000). Erasmus Mutluluk Ekonomisi Araştırma Örgütü (EMEAÖ) (2020), COVID-19 salgın sırasında Hollanda sakinleri ile yapmış olduğu araştırmasında özellikle ebeveynlerin daha az mutlu olduğunu tespit etmiştir. Bunun yanında, COVID-19 salgın öncesinde (Şubat 2020) ve sonrasında (Mart 2020 sonundan Nisan 2020 tarihinin başına kadar) mutluluk düzeyinde önemli bir gerileme olduğunu raporlamıştır. Özellikle, ebeveynler için evde çevirim içi çalışmalarının yanında çocuklarının okul aktivitelerinin evdeki eğitimle birleşmesinin önemli bir zorluk olduğu konusunda kaniye varılmıştır. Bu durumun ebeveynlerde büyük bir telaş ve gerginlik hissetmelerine neden olduğu vurgulanmıştır (EMEAÖ, 2020). Dünya Mutluluk Raporu'na (2020) göre 2017-2019 yılları arasında 133 ülke ile yapılan dünya mutluluk sıralamasında Kıbrıs yetmiş altıncı sırada yer almaktadır $\bar{x}$ = 5.536 (Helliwell, Layard, Sachs, ve Neve, 2020). COVID-19 salgın süreci bu mutluluk belirleyicilerinin dengesini değiştireceği kuşkusuzdur.

Genel olarak, mutluluk birçok faktörden etkilenebilmektedir (Dünya Mutluluk Raporu, 2020). Bunların arasında, özellikle COVID-19 salgın sürecinde ebeveynlerin mutluluğu için onların yaşı, çalışma durumu, aylık gelir düzeyi, cinsiyeti, sahip olduğu çocuk sayısı mutluluğuna direk ya da dolaylı olarak etki eden risk faktörlerden sayılmaktadır (Dünya Mutluluk Raporu, 2020; Londra Imperial Koleji Küresel Sağlık Yenilik Enstitüsü 2020; Shi, 2016, Servet, 2017). Kuzey Kıbrıs'ta COVID-19 karantina sürecinde ilköğretim birinci kademedeki çocuğu olan annelerin ebeveynlik rolünde kendisini nasıl algıladığı ve mutluluk düzeylerinin belirlenmesinin salgın sürecinde aile danışmanlarına önemli bir ışık tutacağı düşünülmektedir. Nihayetinde bu çalışmanın yazarları araştırmanın ikincil amacını COVID-19 karantina sürecinde ilköğretim birinci kademedeki çocuğu olan ve evden çevirim içi çalışmaya devam eden annelerin ebeveyn rolüne ilişkin

annelik algısı, yaşı, algılanan aylık gelir düzeyi, çalışma durumu, mutluluk düzeyini anlamlı olarak yordayıp yordadığını tespit etmek olarak belirlemiştir.

Bu bağlamda, mevcut çalışmanın hipotezi aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur;

Hipotez 1 (H₁): Kuzey Kıbrıs'ta ilköğretim birinci kademedeki çocuğu olan COVID-19 karantina sürecinde evden çevrim içi olarak çalışmaya devam eden annelerin yaşı, algılanan aylık gelir düzeyi, çocuk sayısı, çocuğunun temel bakım ve eğitimi için ayırdığı vakti, ERKA alt ölçekleri (rol doyum, yatırım, rol dengelemesi, yeterlilik) onların mutluluk düzeyini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamaktadır.

Şekil 1. COVID-19 Karantina Sürecinde Annenin Mutluluğuna İlişkin İlişkisel Yordama Modeli
Not: *ERKA=Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Algısı. "–" ve "+" lar ise pozitif ve negative yormada gücünü göstermektedir.

YÖNTEM

Bu mevcut çalışmada, Kuzey Kıbrıs'ta ilköğretim birinci kademedeki çocuğu olan COVID-19 karantina sürecinde evden çevrim içi olarak çalışmaya devam eden annelerin yaşı, algılanan aylık gelir düzeyi, çocuk sayısı, çocuğunun temel bakım ve eğitimi için ayırdığı vakti, ERKA alt ölçeklerinin (rol doyum, yatırım, rol dengelemesi, yeterlilik) onların mutluluk düzeyini yordama gücünü belirlemeyi amaçladığı için ilişkisel tarama modelli bir yordama çalışmasıdır. Bu model değişkenler arasındaki ilişkiyi kestirilmesi veya birtakım değişkenler yardımıyla bir başka değişkenin yordanması amacıyla kullanılan bir yöntemi ifade etmektedir (Karasar, 1994; Mertens, 1998).

Araştırma Grubu

Araştırma grubu Kuzey Kıbrıs'ta COVID-19 karantina sürecinde evden çevrim içi olarak çalışmaya devam eden ilköğretim birinci kademe çocuğu olan annelerden oluşturmaktadır. Çevrim içi yolla sosyal medya platformları üzerinden ulaşılan 600 anneden 70 anne anket sorularının cevaplarına seçkisiz yanıt verdikleri ve/veya uç değerler noktasında kesme noktasının dışında değerlerde (± 3 , Raykov ve Marcoulides, 2008) olduğu için veri setinden çıkarılmıştır. Analizler yaşları 25 ile 45 arasından değişen Ort. =34,06 (SS=4.09) 530 anne üzerinden yürütülmüştür. Araştırmaya katılan annelerin %78' nin ilk evliliği %12'si ikinci evliliği, %10'u ise boşanmış olduğunu belirtilmiştir. Eğitim düzeyleri incelendiğinde %3,2'si ilköğretim mezunu, %16,6'sı ortaokul mezunu, %24,5'si lise mezunu, %50,9'u lisans mezunu, %4,7'si ise lisansüstü mezunu olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan annelerin %30,8'nin aylık gelirinin 5.000 Türk Lirası (TL) ve altında, %56,6'sının 5.001 TL ve 10.000 TL arasında, %12,6'sının 10.001 TL ve üzerinde olduğu saptanmıştır. Annelerin çocuk sayısı incelendiğinde %23,8'i tek çocuklu, %51,9 'u iki çocuklu, %10,6'sı üç çocuklu, %2,5'i ise dört ve üzeri çocuklu olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan annelerin %78,6'sının çocukları çevrim içi eğitime erişemediğini, %10,2'si ise çevrim içi eğitim aldığını belirtmiştir. Bir gün içinde çevreden (eşi ve/veya büyükanne-büyükbaba) destek almadan çocuklarının temel bakım ve eğitimine %16,5 anne 1 ile 3 saat arası, %26,5 anne 4 ile 5 saat arası, %42,5 anne ise 5 ve daha fazla saat ayrıldığını bildirmiştir.

Veri Toplama Araçları

Demografik Bilgi Formu. Yazarlar annelerin ebeveynlik rolüne ilişkin kendilik algısı ve mutluluk düzeyi ile ilişkili olabilecek bağımsız değişkenler ile ilgili bilgileri toplamak için demografik bilgi formu oluşturmuşlardır. Formda, annenin yaşı, eğitim düzeyi, aylık geliri, çocuğunun salgın sürecinde çevrim içi eğitim alma durumu, salgın sürecinde bir gün içerisinde çocuğunun temel bakımına ve eğitimine ne kadar vakit ayırdığı gibi sorular yer almaktadır.

Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Algısı Ölçeği. Ölçeğin orijinali MacPhee, Benson ve Bullock (1986) tarafından İngilizce olarak geliştirilmiştir, Türk popülasyonuna uyarlama çalışması ise Güler ve Yetim (2008) tarafından yapılmıştır. 22 maddeden oluşan ölçekte, genel olarak bireyin ebeveyn rolünde kendisini nasıl algıladığına dair ebeveyn rol doyumunu, ebeveyn yeterliliğini, diğer yetişkin rolleri arasındaki dengeyi ve rolüne yatırımını ölçmektedir. Katılımcılar ölçekte iki zıt fikir cümlesinden kendisini en iyi temsil eden seçeneği seçer ve her bir önermeye ait ‘Bana göre kısmen doğru’ veya ‘Bana göre gerçekten doğru’ tanımlamalarından sadece birini işaretlemektedir. Örneğin, ebeveyn rol dengelemesi alt boyutu için ‘Bazı ebeveynler için çocuk sahibi olmak eskiden yapmaktan hoşlandıkları şeyleri yapmamak anlamına gelir öte yandan bazı ebeveynler için çocuk sahibi olmak yaşam tarzlarını çok fazla değiştirmez.’ Ebeveyn rol doyum alt boyutu için ‘Ebeveyn olmak bazı yetişkinler için tatmin edici bir deneyimdir öte yandan bazı yetişkinler için ise ebeveyn olmak tamamıyla tatmin edici değildir.’ Bu ölçekte toplam puan yoktur. Bununla birlikte, her bir maddenin dört cevabı 1, 2, 4, 5 olarak puanlanmaktadır. Katılımcıların sosyal arzu edilebilir cevapları en aza indirmek için 3 puanı yoktur. Türkçe uyarlama çalışmasında yeterlilik alt boyutu (6 madde) için Cronbach-Alfa iç tutarlılık katsayısı 0,68, rol doyum alt boyutu (6 madde) için 0,65, yatırım alt boyutu (5 madde) için 0,65, rol dengeleme alt boyutu (5 madde) için 0,76 olarak bulunmuştur (Güler ve Yetim, 2008). Bu çalışmada ise Cronbach-Alfa iç tutarlılık katsayısı 0,75, rol doyum için 0,67, yatırım için 0,76, rol dengeleme için 0,70 olarak bulunmuştur.

Oxford Mutluluk Ölçeği Kısa Formu. Oxford Mutluluk Ölçeği Kısa Formu-(OMÖ-K) orijinali Hills ve Argyle, (2002) tarafından İngilizce olarak geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe uyarlaması çalışması Doğan ve Akıncı-Çötök (2011) tarafından yapılmıştır. 7 maddeden oluşan ölçekte bireylerin mutluluk

düzeyi ölçülmektedir. Tek faktörlü yapıya sahip olan ölçekte beşli likert tipinde olan ölçekte 1'den= Hiç katılmıyorum, 5'e kadar= Tamamen katılıyorum şeklinde katılımcılar sadece bir seçeneği işaretlemektedir. Madde 7'e ilişkin örnek 'Geçmişle ilgili mutlu anılara sahip değilim.' şeklindedir. Türkçe uyarlama çalışmasında iç tutarlık ve test tekrar test güvenirlik katsayıları sırasıyla 0,74 ve 0,85 olarak raporlanmıştır (Doğan ve Akıncı-Çötök 2011). Bu çalışmada ise Cronbach-Alfa iç tutarlılık katsayısı 0,76 olarak bulunmuştur.

İşlem

Mevcut çalışma için birinci yazarın çalıştığı kurumdan bilimsel yayın ve araştırma etik kurulundan 020-7157 referans numarası ile onay alınmıştır. Daha sonra, veri toplama araçlarının çevrim içi formu oluşturularak sosyal medya hesapları üzerinden bu formun bağlantı adresi paylaşılmıştır. Form Kuzey Kıbrıs'ta COVID-19 salgını dışarı çıkma yasağı döneminde 1 Nisan 2020 ve 1 Mayıs 2020 tarihleri arasında bir ay süre ile internet ağında çalışmaya gönüllü katılmak isteyenler katılımcılar için aktif tutulmuştur. Verilerin toplanması sırasında katılımcılardan çevrim içi bağlantı linkinde sunulan bilgilendirilmiş onam formunu okuyup araştırmaya katılmayı onayladıklarına dair ilgili kutucuğu işaretlemeleri istenmiştir. Annelerin çalışmaya katılımlarından ötürü çalışan anne-çocuk ilişkisine yönelik kitap hediye linki paylaşılmıştır. Araştırma sonuçlarına ilişkin detaylı bilgi almak isteyen katılımcılara sorumlu yazarın iletişim bilgileri verilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi "Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paket Programları" SPSS 24 paket program üzerinden gerçekleştirilmiştir. Mevcut çalışmada öncelikle tek yönlü uç değer taraması yapılmıştır. Buna göre, ± 3 kesme noktası olarak (Raykov ve Marcoulides, 2008), belirlenmiş bu kesme noktasının dışında kalan değerler veri setinden çıkarılmıştır. Verilerin normalliği çarpıklık-basıklık katsayıları ile kontrol edilmiştir. Çarpıklık-basıklık katsayıları için ± 1 aralığı kesme noktası olarak kabul edilmiştir. Pearson momentler korelasyon ve çoklu doğrusal regresyon analizi için değişkenlere ait basıklık-çarpıklık katsayıları incelendiğinde elde edilen değerler ± 1 aralığına değerler olduğundan normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir. Daha sonra, annelerin demografik bilgileri (yaşı, algılanan aylık gelir düzeyi, çocuk sayısı, çocuğunun temel bakım ve eğitimi için ayırdığı vakti) ERKA

alt ölçekleri (rol doyum, yatırım, rol dengelemesi, yeterlilik) ve Oxford Mutluluk Ölçeği Kısa Formundan aldıkları toplam puanları arasında manidar ilişki olup olmadığını tespit etmek için Pearson momentler korelasyon analizi yapılmıştır. Ayrıca, annelerin Oxford Mutluluk Ölçeği Kısa Formundan aldıkları toplam puanların bağımsız değişkenler (annenin yaşı, algılanan aylık gelir düzeyi, çocuk sayısı, çocuğunun temel bakım ve eğitimi için ayırdığı vakti, ERKA alt ölçekleri rol doyum, yatırım, rol dengelemesi, yeterlilik) tarafından ne derecede yordandığını saptamak amacıyla ise çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Çoklu doğrusal analizi yapılabilmesi için varsayımlarından Pallant, (2005) önerdiği Tolerans değerlerinin .10'dan büyük, Hair, Risher, Sarstedt ve Ringle'ın, (2019) önerdiği gibi VIF değerlerinin 3'den küçük olması ve Garson'un (2006) önerdiği bağımsız değişkenler arasındaki ilişkinin .80'den küçük olması test edilmiştir. Bağımsız değişkenlerden hangilerinin annelerin mutluluk düzeyini yordamada anlamlı bir katkı sağladığını belirlemek amacıyla da aşamalı regresyon (stepwise) yöntemi kullanılmıştır. Aşamalı regresyon yöntemi uygulanarak annelerin mutluluk düzeyinin yordanmasında anlamlı katkı sağlayan değişkenler ve bu değişkenlerin her birinin annelerin mutluluk düzeyini yordanmasında açıklanan toplam varyansa katkısı belirlenmiştir.

BULGULAR

Mevcut çalışmada yordanan değişken (mutluluk) ve yordayıcı değişkenlere (annenin yaşı, eğitim düzeyi, aylık gelir düzeyi, çocuk sayısı, çocuğunun temel bakım ve eğitimi için ayırdığı vakit, ERKA rol doyum, ERKA yatırım, ERKA rol dengeleme, ERKA yeterlilik) ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri ile bu değişkenler arasındaki korelasyon değerleri Tablo 1'de verilmiştir. Tabloda görüldüğü gibi, değişkenler arasında manidar ilişkiler bulunmaktadır. Ayrıca değişkenler arasındaki ilişkinin .80'nin altında olduğu görülmektedir. Böylelikle çoklu bağlantı sorunu olmadığı tespit edilmiştir. Mevcut çalışmaya katılan annelerin yaşı ile mutluluk düzeyi arasında ($r = .44, p < .05$), pozitif yönde ve orta düzeyde, annenin eğitim düzeyi mutluluk düzeyi arasında ($r = .31, p < .05$), pozitif yönde ve düşük düzeyde, aylık gelir düzeyi ile mutluluk düzeyi ($r = .73, p < .01$) pozitif yönde ve yüksek düzeyde, çocuk sayısı ile annenin mutluluk düzeyi arasında ($r = -.49, p < .01$) negatif yönde ve orta düzeyde, annenin çocuğunun temel bakım ve eğitimi için ayırdığı vakti ile mutluluk düzeyi arasında ($r = -.56, p$

< .01) negatif yönde ve orta düzeyde, annenin ERKA rol doyum ile mutluluk düzeyi ($r = .71, p < .01$) pozitif yönde ve yüksek düzeyde, ERKA yatırımı ile mutluluk düzeyi arasında ($r = .79, p < .01$) pozitif yönde ve yüksek düzeyde, ERKA rol dengelemesi ile mutluluk düzeyi arasında ($r = .74, p < .01$) pozitif yönde ve yüksek düzeyde, ERKA yeterlilik düzeyi ile mutluluk düzeyi arasında ($r = .43, p < .05$) pozitif yönde ve orta düzeyde manidar ilişkiler bulunmaktadır (bkz. Tablo 1).

Tablo 1. Değişkenlerin Ortalama Değerleri, Standart Sapma Skorları ve Korelasyonları

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. Annenin Yaşı	–									
2. Annenin Eğitim Düzeyi	.257**	–								
3. Aylık Gelir Düzeyi	.299**	.529*	–							
4. Çocuk Sayısı	.613*	.516*	.779*	–						
5. Çocuğunun Temel Bakım ve Eğitimi İçin Ayırdığı Vakit	.218**	.571*	.435**	-.420	–					
6. ERKA*** Rol Doyum Alt Ölçeği	.627*	.601*	.319**	.751*	-.530**	–				
7. ERKA*** Yatırım Alt Ölçeği	.355**	.481**	.744**	-.213**	.670**	.335**	–			
8. ERKA*** Rol Denge Alt Ölçeği	.164**	.781*	.319**	-.590**	-.312**	.281**	.296**	–		
9. ERKA*** Yeterlilik Alt Ölçeği	.261**	.535**	.751*	.523**	.670*	.435**	.28**	.373**	–	
10. Oxford Mutluluk Ölçeği Kısa Formu	.448**	.312**	.731*	-.488**	-.560*	.712*	.791*	.745*	.437**	–
Ortalama	34.06	4.37	1.81	1.90	5.37	2.21	2.13	2.23	2.14	1.71
Standart Sapma	4.96	.92	.63	.70	.82	.40	.45	.60	.46	.31

Not. * $p < .001$; ** $p < .005$; ***ERKA=Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Algısı.

Mevcut çalışmada, değişkenler arasında manidar bir ilişki tespit edildikten sonra çalışmanın “Kuzey Kıbrıs’ta ilköğretim birinci kademede çocuğu olan COVID-19 karantina sürecinde evden çevrim içi olarak çalışmaya devam eden annelerin yaşı, algılanan aylık gelir düzeyi, çocuk sayısı, çocuğunun temel bakım ve eğitimi için ayırdığı vakti, ERKA alt ölçekleri (rol doyum, yatırım, rol dengelemesi, yeterlilik) onların mutluluk düzeyini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamaktadır.” hipotezini tespit etmek amacı ile çoklu doğrusal regresyon analizi ile incelenmiştir. Çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda elde edilen bulgulara göre, mevcut çalışmaya katılan annelerin yaşı, eğitim düzeyi, aylık gelir düzeyi, çocuk sayısı, çocuğunun temel bakım ve eğitimi için ayırdığı vakit ele alındığı birinci aşamada modelin çoklu doğrusal regresyon katsayısı manidar

düzeydedir [$R = .856$, $R^2 = .733$, $F(521, 4) = 286.46$, $p < .001$] (bkz. Tablo 2). Değişkenlerin modele tek tek katkıları annenin yaşı ($\beta = .18$) pozitif yönde, annenin eğitim düzeyi ($\beta = .22$) pozitif yönde, algılanan aylık gelir düzeyi ($\beta = .25$) pozitif yönde, sahip olduğu çocuk sayısı ($\beta = -.62$) negatif yönde, çocuğunun temel bakım ve eğitimi için ayırdığı vakti ($\beta = -.28$) negatif yönde bu mevcut çalışmaya katılan annelerin COVID-19 salgın süresince mutluluk düzeyini manidar düzeyde yordamaktadır. Modelde yer alan annenin yaşı, eğitim düzeyi, aylık gelir düzeyi, çocuk sayısı, çocuğunun temel bakım ve eğitimi için ayırdığı vakit COVID-19 salgın sürecinde annenin mutluluk düzeyinin %21'ni açıklama gücüne sahip olduğu görülmektedir. Annenin ebeveyn rol doyumunu, ebeveyn yatırımı, ebeveyn rol dengelemesi, ebeveyn yeterlilik düzeyleri alındığı ikinci aşama regresyon katsayısının da mevcut çalışmaya katılan annelerin COVID-19 salgın sürecinde mutluluk düzeyini yordamada manidar düzeyde olduğu görülmektedir [$R = .374$, $R^2 = .14$, $F(521, 4) = 16.97$, $p < .001$] (bkz. Tablo 2). Buna göre değişkenlerin tek tek modele katkıları ebeveyn rol doyumunu ($\beta = -.29$) pozitif yönde, ebeveyn yatırımı ($\beta = -.29$) pozitif yönde, ebeveyn rol dengelemesi ($\beta = -.29$), ebeveyn yeterliliği ($\beta = -.29$) pozitif yönde bu mevcut çalışmaya katılan annelerin COVID-19 salgın süresince mutluluk düzeyini manidar düzeyde yordamaktadır. Modelde yer alan ebeveyn rol doyumunu ebeveyn yatırımı, ebeveyn rol dengelemesi, ebeveyn yeterliliği bu çalışmaya katılan annelerin COVID-19 salgın sürecinde mutluluk düzeyinin %13'nü açıklama gücüne sahip olduğu görülmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Mevcut çalışmada, Kuzey Kıbrıs'ta ilköğretim birinci kademede çocuğu olan COVID-19 karantina sürecinde evden çevrim içi olarak çalışmaya devam eden annelerin yaşı, algılanan aylık gelir düzeyi, çocuk sayısı, çocuğunun temel bakım ve eğitimi için ayırdığı vakti, ERKA alt ölçekleri (rol doyum, yatırım, rol dengelemesi, yeterlilik) onların mutluluk düzeylerini yordamasının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda yapılan çoklu doğrusal regresyon analizine göre COVID-19 karantina sürecinde mevcut çalışmaya katılan evden çevrim içi olarak çalışmaya devam eden annelerin sosyo-demografik değişkenleri ile ERKA'sı mutluluk düzeylerini manidar olarak yordadığı görülmektedir. Bir başka ifade ile Kuzey Kıbrıs'ta COVID-19 salgın sürecinde annenin yaş düzeyi mutluluk duygusunu yordamaktadır. Imperial Koleji'nin Londra Küresel Sağlık Yenilik Enstitüsü, Sürdürülebilir Kalkınma Çözümleri Ağı (SDSN, 2020) ve Dünya

Mutluluk Raporu (2020) ile ortaklaşa, yayınlamış olduğu bildiride COVID-19 salgın öncesinde mutluluk düzeyinin yaşlara göre bir U şeklinde olduğunu ve gençler ile yaşlılarının en yüksek, orta yaşlıların ise en düşük mutluluğa sahip olduğunu bildirmiştir.

Tablo 2. Annelerin Mutluluk Düzeyi Yordayıcılarına İlişkin Regresyon Analizi ve Anlamlılık Düzeyleri

Model	Yordayıcılar	B	Std. HataB	β	t	p	R	R ²	ΔR^2	F
	Adım 1	35.08	7.25		4.82	.001	0.856	0.733	0.731	286.46*
	Sabit									
	1. Annenin Yaşı	0.75	0.04	0.18	2.72	.005				
	2. Annenin Eğitim Düzeyi	7.32	1.01	0.22	7.24	.005				
	3. Aylık Gelir Düzeyi	0.15	0.03	0.25	4.77	.001				
	4. Annenin Çocuk Sayısı	-0.29	0.11	-0.62	-17.50	.001				
	5. Çocuğunun Temel Bakım ve Eğitimi İçin Ayırdığı Vakit	-.310	0.07	-0.28	-2.93	.005				
	Adım 2	20.56	6.76		3.04	.003	0.374	0.14	0.13	16.97*
	Sabit									
	6. Annenin ERKA Rol Doyumu	0.78	0.04	0.62	16.05	.001				
	7. Annenin ERKA Yatırımı	6.32	1.01	0.22	6.35	.001				
	8. Annenin ERKA Rol Dengelemesi	0.29	0.11	0.18	2.75	.005				
	9. Annenin ERKA Yeterliliği	0.23	0.07	0.18	2.90	.005				

Not. * $p < .001$; ** $p < .005$; ***ERKA=Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Algısı.; std. standart

Benzer şekilde, 25 ülkeden içerisinde Türkiye'nin de bulunduğu bir çalışmada, 33 ve 38 yaşlarındaki kişilerin COVID-19 sürecinde en yüksek kaygı hissettiği ve en memnuniyetsiz yaş grubu olduğu bulunmuştur. Mevcut çalışmanın bu bulgusu alan yazını destekler nitelikte COVID-19 salgını genç annelerin mutluluk düzeyini etkileyecek bir risk faktör olarak değerlendirilebilir. Bu noktada annelerin eğitim düzeyinin mutluluk düzeylerini anlamlı olarak yordadığı

bulunmuştur. Ancak araştırmanın çalışma grubunu oluşturan annelerin çoğunun lise mezunu olduğu göz ardı edilmemelidir. Henüz COVID-19 salgın sürecini de değerlendiren alan yazında bununla ilgili detaylı bir çalışma bulunmasa da yapılan önceki çalışmalar eğitim düzeyi yüksek olan bireylerin mutluluk düzeylerinin de yüksek olduğunu göstermektedir (HEFCE, 2017). Benzer şekilde, 145 ülkede yapılan bir çalışmada eğitim yüksek düzeyde gelire sebep olduğu ve insanların mutluluk düzeyini dolaylı olarak artırdığı bulunmuştur (Stryzhak, 2020).

Mevcut çalışmanın bir diğer bulgusuna bakıldığında aylık gelir, mutluluk düzeyini anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Oysaki, bireylerin başkalarına göre kendi refah düzeylerini karşılaştırdıkça aylık gelirin mutluluk düzeyi üzerindeki etkisi zayıfladığını bilinmektedir (Köksal ve Şahin, 2015). Bunun yanında, gelir seviyesinde meydana gelen artış kişinin mutlu olma olasılığı üzerinde anlamlı olarak ilişkili olmadığı bir başka çalışma tarafından desteklenmektedir (Çirkin ve Göksel, 2016). Aslında, çalışmanın bu bulgusu Layard (2005) ile Frey-Bruno ve Stutzer'in (2002), söylediği gibi ihtiyaçlar karşılandıktan sonra gelirden meydana gelen artış, mutluluk üzerinde etkili değildir ya da çok küçük değişimler yaratması ile paraleldir. Mevcut çalışmada COVID-19 salgın süreci annelerin algıladıkları gelir düzeyinde belirsizliklere neden olduğu için mutluluk düzeylerinin anlamlı olarak yordadığı bu çalışmanın araştırmacıları tarafından düşünülmektedir.

Mevcut çalışmanın bir diğer bulgusuna göre annenin sahip olduğu çocuk sayısı anlamlı olarak mutluluk düzeyini yordamaktadır. Alan yazında, her ne kadar da kültürlerarası çalışmalar ebeveynlerin mutluluk düzeyi çocuksuz olan eşlerden daha fazla olarak bilinse de (Glass, Simon ve Andersson, 2016) bazı çalışmalarda, çocuksuz eşlerin daha mutlu olduğunu vurgulamıştır (Gabb, Klett-Davies, Fink ve Thomaes, 2013). Bazı çalışmalarda ise çocuk sayısının ikiden fazla olması ebeveynlerin mutluluk duygularını düşürmektedir (Myrskylä ve Margolis, 2012). Dolayısı ile bu mevcut çalışmanın bu bulgusu alan yazını ile paralellik göstermektedir.

Mevcut çalışmada elde edilen bir diğer bulgu ise, annenin COVID-19 salgın sürecinde çocuğunun temel bakım ve eğitimi için ayırdığı zaman annenin mutluluk düzeyini anlamlı olarak yordamaktadır. Bilindiği üzere sokağa çıkma yasağının oluşması ile annenin çocukları ile evde geçirdiği zaman daha da artmıştır. Bunun yanında, yakın zamanda yapılan bir çalışmada (Nisan 2020) annelerin karantina sürecinde çocuk bakımına babalardan daha %25 fazla zaman ayırdığı ayrıca babalar çocuk bakımı ile ilgilense de annelere oranla daha pasif bakım sergiledikleri rapor edilmiştir (Andrew, Cattan, Costa-Dias, Farquharson, Kraftman, Krutikova, Phimister ve Sevilla, 2020). Buna ek olarak, COVID-19

salgın sürecinde ebeveynler ile yapılan nitel bir çalışmada ise, ebeveynlerin çocukları ile vakit geçirmesi olumlu bir yaşantıya neden olurken aynı zamanda psikolojik, sağlık ve eğitim sorunları gibi olumsuz yaşantılara da neden olmaktadır (Başaran ve Aksoy, 2020). Bu durum, annenin iş yükünü artırmasından dolayı annenin mutluluk düzeyine olumsuz olarak etki edeceği mevcut çalışmanın yazarları tarafından düşünülmüştür.

Mevcut çalışmada, ilköğretim birinci kademede çocuğu olan annenin ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algısı mutluluk düzeyini anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur. Her ne kadarda COVID-19 salgın sürecine ilişkin bu konuda yapılan çalışmalar sınırlı sayıda olsa da çocuk sahibi olmanın ve yetiştirmenin mutluluk üzerinde olumsuz bir etkisi olmadığını göstermektedir (Baranowska-Rataj, Matysiak, ve Mynarska, 2014). Ancak, COVID-19 salgın sürecinde annenin ebeveynlik yeterliliği çocuğu ile olan ilişkisini yordamaktadır (Gambin, Woźniak-Prus, Sekowski, Cudo, Pisula, Kiepus, ve Kmita, 2020). Ayrıca, Morelli, Cattellino, Baiocco, Trumello, Babore, Candelori, ve Chirumbolo (2020) çalışmasında ebeveyn yeterlilik düzeyinin ebeveyn stresi ve onların çocukları ile olan ilişkilerinde aracılık yaptığı bulunmuştur. Bunların yanında, Singapur'da COVID-19 sürecinde annelerin ebeveynlik rolü ile diğer rolleri arasında denge kurmakta babalara oranla daha orta ve düşük seviyelerde yer aldığı bulunmuştur. Çalışmanın bir diğer bulgusuna göre bu durum, ebeveynlik stresine neden olmaktadır (Chung, Chan, Lanier, ve Ju, 2020). Ayrıca, çocuğa yapılan uzun süreli yatırımların mutluluk düzeyine etki ettiği bulunmuştur (Margolis ve Myrskyl, 2011). Bu anlamda alan yazında yer alan bulgular mevcut çalışmanın bulguları ile tutarlılık göstermektedir.

Mevcut çalışmada Kuzey Kıbrıs'ta COVID-19 salgın sürecinde annenin mutluluk düzeyinin bazı faktörler açısından yordanması üzerine durulmuştur. Çalışmanın yazarları özellikle salgın sürecinde annenin ebeveyn rolünde doyum, rol dengelemesi, yeterlilik algısı ve çocuğuna yaptığı yatırımın mutluluk düzeyini yordama gücü tespit edilmeye çalışılmıştır. Mevcut çalışmanın sonuçları göstermektedir ki, Kuzey Kıbrıs'ta bu çalışmaya katılan ilköğretim birinci kademede çocuğu olan ve COVID-19 karantina sürecinde evden çevrim içi olarak çalışmaya devam eden annelerin yaşı, algılanan aylık gelir düzeyi, çocuk sayısı, çocuğunun temel bakım ve eğitimi için ayırdığı vakti, ERKA alt ölçekleri (rol doyum, yatırım, rol dengelemesi, yeterlilik) onların mutluluk düzeyini manidar düzeyde yordamaktadır.

SINIRLILIKLAR VE ÖNERİLER

Mevcut çalışmanın bulguları ilgili alan yazına katkıları yanında sınırlılıkları çerçevesinde değerlendirilmesi önemlidir. İlk olarak örneklem sayısı ve kapsam sınırlılığı araştırmanın zayıf noktaları arasında yer almaktadır. Bu mevcut çalışmada anneler salgın sürecinde dezavantajlı grup olduğu düşünülerek çalışma grubu sadece ilköğretim birinci kademede çocuğu olan ve COVID-19 karantina sürecinde evden çevrim içi olarak çalışmaya devam 530 anne ile oluşturmuştur. Bu durum, çalışmanın genelebilirliğini etkileyebilmektedir. İlerde konu ile ilgili yapılacak olan çalışmalarda, tüm öğretim kademelerinde çocuğu olan anneler ve babalar ile oluşturulan heterojen gruplarla yürütülmesi konu ile ilgili daha fazla bilgi edinmeyi sağlayacaktır. Diğer yandan mevcut çalışmanın amacı kapsamında annelerin salgın sürecinde ERKA'ları ile mutluluk düzeyleri arasındaki ilişki incelenmesi ve bazı bağımsız değişkenlerin mutluluk düzeyini yordayıp yordadığını tespit etmek olarak sınırlandırılmıştır. Gelecekte yapılacak olan çalışmalarda farklı sosyo-demografik ve psikolojik değişkenler açısından incelenmesinin salgın sürecinde ebeveynlerin ruhsal durumunun değerlendirilmesi açısından yeni ve önemli bilgiler sağlayacağı düşünülmektedir. Örneğin mevcut çalışmada, annelerin çocuk bakımı için karantina sürecine sosyal destek kaynağı araştırmacılar tarafından eş ve/veya büyük anne-baba olarak belirtilmiş ve bu kaynaklardan destek almadan çocuğuna günde kaç saat vakit ayırdığı tespit edilmiştir. Oysaki, karantina sürecinde annenin başka destek kaynaklarından yararlanıp yararlanmadığı da sorgulanmalıdır. Bunların yanında annelerin karantina sürecinde mutluluğuna etki edeceği düşünülen doğrudan (örneğin hasta bakımı, yaşlı bakımı) ve dolaylı bakım (örneğin, ev işleri, temizlik vb) emeği için ayrıkları süre de ileride yapılacak olan çalışmalarda sorgulanmalıdır. Mevcut çalışma ilişkisel tarama modelli bir yordama çalışması kapsamında veri seti annelerin kendilerini ifade etmeye dayalı ölçme araçları aracılığı ile elde edilmiştir. Gelecek çalışmalarda, annelerin ERKA'sı ile mutluluk düzeyi ile ilişkide Koronavirüs Anksiyete Ölçeği (Biçer, Çakmak, Demir ve Kurt ,2020), Hastalık Algısı Ölçeği (Kocaman, Özkan, Özkan ve Armay, 2007) gibi ölçme araçları kullanılıp salgın sürecinin bu ilişkide aracılık rolüne bakılabilir. Son olarak, karantina sürecinde devletin aile kurumu ile ilgili yatırımlarında aile üyelerinin mutluluk düzeyini de ele alan kapsayıcı makro politikalar geliştirmesi, kadınların bakım yükünü azaltan kaliteli çocuk yaşlı, engelli, hasta bakım ve sağlık hizmetlerinin sağlaması, iş gücü piyasasında kadın-erkek için eşit ücret uygulamaları sağlanması, karantina sürecinde bunun

sürdürülmesi mutluluk düzeyini yordamada önemli bir değişken olacağı düşünülmektedir.

Yazarlar Hakkında / About Authors

Şerife Özbiler Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programı, Dr. Öğretim Üyesi, e-posta: sozbiler@ciu.edu.tr.
Cyprus International University, Faculty of Education, Guidance and Psychological Counseling Program, Assistant Professor, e-mail: sozbiler@ciu.edu.tr.

Behiye Akacan Lefke Avrupa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programı, Dr. Öğretim Üyesi, e-posta: bakacan@eul.edu.tr.
European University of Lefke, Faculty of Education, Guidance and Psychological Counseling Program, Assistant Professor, e-mail: bakacan@eul.edu.tr.

Ayşe Bengisoy Lefke Avrupa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programı, Dr. Öğretim Üyesi, e-posta: abengisoy@eul.edu.tr.
European University of Lefke, Faculty of Education, Guidance and Psychological Counseling Program, Assistant Professor, e-mail: abengisoy@eul.edu.tr.

Çıkar Çatışması / Conflict of Interest

Yazarlar tarafından çıkar çatışmasının olmadığı rapor edilmiştir.

The authors declared that they have no conflict of interest.

Fonlama / Funding

Herhangi bir fon desteği alınmamıştır.

No funding support was received

ORCID

Şerife Özbiler <https://orcid.org/0000-0002-3405-3077>

Behiye Akacan <http://orcid.org/0000-0002-1119-9022>

Ayşe Bengisoy <http://orcid.org/0000-0002-5269-5719>

KAYNAKÇA

- Alon, T.; Doepke, M.; Jane Olmstead-Rumsey, Y. & Tertilt, M. (2020). The impact of COVID-19 on gender equality 15 Nisan 2020 tarihinde http://faculty.wcas.northwestern.edu/~mdo738/research/COVID19_Gender_March_2020.pdf adresinden erişildi.
- Andrew, A.; Cattan, S.; Costa-Dias, M.; Farquharson, C., Kraftman, L., Krutikova, S., Phimister, A. & Sevilla, A. (2020). *How are mothers and fathers balancing work and family under lockdown?* Institute for Fiscal Studies. 2 Kasım 2020 tarihinde <https://www.ifs.org.uk/uploads/BN290-Mothers-and-fathers-balancing-work-and-life-under-lockdown.pdf> adresinden erişildi.
- Başaran, M. & Aksoy, B. A., (2020). Anne ve babaların Korona-Virus (Covid-19) salgını sürecinde aile yaşantılarına ilişkin görüşleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13 (71): 668–678.
- Baranowska-Rataj, A., Matysiak, A. & Mynarska, M. (2014). Does lone motherhood decrease women's happiness? Evidence from qualitative and quantitative research. *Journal of Happiness Studies*, 15, 1457–1477. <https://doi.org/10.1007/s10902-013-9486-z>
- Biçer, İ.; Çakmak, C.; Demir, H. & Kurt, M. E. (2020). Koronavirüs anksiyete ölçeği. *Anadolu Kliniği Tıp Bilimleri Dergisi*, 25(1):216–225. doi: 10.21673/anadoluklin.731092
- Bornstein, M. H. & Cote, L. R. (2006). Parenting cognitions and practices in the acculturative process. In Bornstein M. H. & Cote L. R (Eds.), *Acculturation and parent-child relationships: Measurement and development* (pp. 173–196).
- Brown, S. M., Doom, J., Watamura, S., Lechuga-Pena, S., & Koppels, T. (2020). Stress and Parenting During the Global COVID-19 pandemic. <https://doi.org/10.31234/osf.io/ucezm>
- Chung, G., Chan, X., Lanier, P., & Ju, P. W. Y. (2020). Associations Between Work-Family Balance, Parenting Stress, and Marital Conflicts During COVID-19 Pandemic in Singapore. <https://doi.org/10.31219/osf.io/nz9s8>

- Çirkin, Z., & Göksel, T. (2016). Mutluluk ve gelir. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 71(2): 375 – 400.
- Doğan, T., & Akıncı-Çötök, N. (2011). Oxford Mutluluk Ölçeği Kısa Formunun Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(36), 165–172.
- Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), (2020). Tips for healthy parenting. 20 Eylül 2020’de https://www.who.int/campaigns/connecting-the-world-to-combat-coronavirus/healthyathome/healthy-parenting?gclid=Cj0KCQjwwOz6BRCgARIsAKEG4FUwuO2t_d1td85JVZDcDXF41uqERdDgeL8IrWWmF6NCFI4PwqyZl3waApAQEALw_wcB adresinden erişildi.
- Erasmus Mutluluk Ekonomi Araştırma Örgütü (2020) Happiness during COVID-19: Dutch population less happy, especially parents and people with income insecurity 1 Eylül 2020 tarihinde <https://www.eur.nl/en/ehero/news/happiness-during-covid-19-dutch-population-less-happy-especially-parents-and-people-income> adresinden erişilmiştir.
- Essex Üniversitesi, Sosyal ve Ekonomik Araştırma Enstitüsü (2020). Understanding society Covid-19 survey. 29 Eylül 2020 tarihinde <https://www.theguardian.com/lifeandstyle/2020/jul/05/weird-but-true-lockdown-has-made-many-families-happier> adresinden erişildi.
- Frey-Bruno S. & Alois S. (2002), “What can Economist Learn from Happiness Research?”, *Journal of Economic Literature*, 40 (2): 402 – 435.
- Gambin, M., Woźniak-Prus, M., Sekowski, M., Cudo, A., Pisula, E., Kiepara, E., ... & Kmita, G. (2020). Factors related to positive experiences in parent-child relationship during the COVID-19 lockdown. The role of empathy, emotion regulation, parenting self-efficacy and social support. <https://doi.org/10.31234/osf.io/yhtqa>
- Gabb, J.; Klett-Davies, M.; Fink, J. & Thomae, M. (2013). Enduring love? Couple relationships in the 21st century survey findings report. 25 Eylül 2020 tarihinde <http://www.open.ac.uk/researchprojects/enduringlove/sites/www.open.ac.uk/researchprojects/enduringlove/files/files/ecms/web-content/Final-Enduring-Love-Survey-Report.pdf> adresinden erişildi.

- Garson, G. D. (2006). Topics in multivariate analysis. 25 Eylül 2020 tarihinde <https://www2.chass.ncsu.edu/garson/pa765/structur.htm> adresinden erişildi.
- Gezer-Tuğrul, Y. (2019). Toplumsal cinsiyet bağlamında kadınların annelik deneyimleri üzerine bir saha çalışması. *Toplum ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, 3, 71 – 90
- Giorgio, E.; Riso, D.; Mioni, G. & Cellini, N. (2020). The interplay between mothers' and children behavioral and psychological factors during COVID-19: An Italian study. *European Child & Adolescent Psychiatry*. <https://doi.org/10.1007/s00787-020-01631-3>
- Gözübüyük-Bayraktaroğlu, M. (2010). *Anaokulunda çocuğu olan çalışan ve çalışmayan annelerin rol memnuniyetlerine göre depresyon ve kaygı belirtileri düzeylerinin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Maltepe Üniversitesi. Türkiye.
- Güler, M. & Yetim, Ü. (2008). Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Algısı Ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(22), 34–43.
- Guy, B. & Arthur, B. (2020). Academic motherhood during Covid-19: Navigating our dual roles as educators and mothers. *Feminist Frontiers*. 27(5): 887–899. <https://doi.org/10.1111/gwao.12493>
- Glass, J., Simon, R. W., & Andersson, M. A. (2016). Parenthood and Happiness: Effects of Work-Family Reconciliation Policies in 22 OECD Countries. *AJS; American journal of sociology*, 122(3), 886–929. <https://doi.org/10.1086/688892>
- Hair, J. F.; Risher, J. J.; Sarstedt, M. & Ringle, C. M. (2019). When to use and how to report the results of PLS-SEM. *European Business Review*, 31 (1), 2–24.
- Helliwell, J. F.; Layard, R.; Sachs, J. D. & Neve, J. (2020). Dünya Mutluluk Raporu. 20 Ağustos 2020 tarihinde <https://happiness-report.s3.amazonaws.com/2020/WHR20.pdf> adresinden erişildi.
- Higher Education Funding Council for England (HEFCE), (2017) The wellbeing of graduates: Assessing the contribution of higher education to graduates' wellbeing in the UK. <http://dera.ioe.ac.uk/id/eprint/30632>.
- Karasar, N. (1994). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler* (6. Baskı). Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd.

- Kocaman, N.; Özkan, M.; Özkan, S. & Armay, Z. (2007). Hastalık Algısı Ölçeğinin Türkçe uyarlamasının geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 8(4), 271–280.
- Köksal, O. & Şahin, F. (2015). Gelir ve mutluluk: Gelir karşılaştırmasının etkisi. *Sosyoekonomi*, 23 (26): 45–59. doi: 10.17233/se.91108
- Kuhn, J. C., & Carter, A. S. (2006). Maternal self-efficacy and associated parenting cognitions among mothers of children with autism. *The American Journal of Orthopsychiatry*, 76(4), 564–575. <https://doi.org/10.1037/0002-9432.76.4.564>
- Layard, R. (2005), “*Happiness and Public Policy*”, LSE Health and Social Care Discussion. Paper No: 14.
- Londra Imperial Koleji Küresel Sağlık Yenilik Enstitüsü (2020). Global insight on life satisfaction Covid-19 behaviour tracker. 29 Eylül 2020 tarihinde <https://www.imperial.ac.uk/media/imperial-college/institute-of-global-health-innovation/public/Global-insights-on-life-satisfaction---COVID-19-behaviour-tracker.pdf> adresinden erişildi.
- MacPhee, D.; Fritz, J. & Miler-Heyl, J. (1996). Ethnic variations in personal social networks and parenting. *Child Development*, 67, 3278–3295.
- Margolis, R. & M. Myrskylä (2011). A global perspective on happiness and fertility. *Population and Development Review*, DOI:10.1111/j.1728-4457.2011.00389.x
- Mertens, D. M. (1998). *Research methods in education and psychology: Integrating diversity with quantitative and qualitative approaches*. London: Sage Publications.
- Myrskylä, M. & Margolis, R. (2012). Happiness: Before and after the kids. Max Planck Institute for Demographic Research 20 Eylül 2020 tarihinde <https://www.demogr.mpg.de/papers/working/wp-2012-013.pdf> adresinden erişildi.
- Montigny, F. & Lacharité, C. (2005). Perceived parental efficacy: Concept analysis, nursing theory and concept development or analysis. *Journal of Advanced Nursing*, 49(4), 387–396.

- Morelli M.; Cattelino E.; Baiocco R.; Trumello C.; Babore A.; Candelori, C. & Chirumbolo A. (2020) Parents and children during the COVID-19 lockdown: The influence of parenting distress and parenting self-efficacy on children's emotional well-being. *Frontiers Psychology*. 11, 584–645. doi: 10.3389/fpsyg.2020.584645
- Murdock, M. K. (2013). An Examination of Parental Self-Efficacy Among Mothers and Fathers. *Psychology of Men & Masculinity*. 14(3),314–323.
- Pallant, J. (2005). *SPSS survival manual: A step by step guide to data analysis using SPSS for Windows (version 12)*. Bershire: Open University Press.
- Pedraza, P. de, Guzi, M. & Tjidsens, K., (2020). *Life dissatisfaction and anxiety in COVID-19 pandemic*, EUR 30243 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg ISBN 978-92-76-19341-8, doi:10.2760/755327, <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC120822/kjna30243enn.pdf> adresinden erişildi.
- Raykov, T. & Marcoulides, G. A. (2008). *An Introduction to applied multivariate analysis*. NY: Taylor and Francis Group
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2001). On happiness and human potentials: A review of research on hedonic and eudaimonic well-being. In S. Fiske (Eds.), *Annual review of psychology* (Vol. 52, pp.141–166). Palo Alto, CA: Annual Reviews, Inc.
- Servet, O. (2017). Mutluluğun Türkiye'deki belirleyenlerinin zaman içinde değişimi. *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi* 35, 16-42.
- Shi, Z. (2016). Does the number of children matter to the happiness of their parents? *Journal of Chinese Sociology*. 3, 16, 2–24. <https://doi.org/10.1186/s40711-016-0031-4>.
- Spinelli, M.; Lionetti F.; Pastore, M. & Fasolo, M. (2020). Parents' stress and children's psychological problems in families facing the COVID-19 outbreak in Italy. *Frontiers in Psychology*. 11, 1–7. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.01713>
- Stryzhak, O. (2020). *The relationship between education, income, economic freedom and happiness*. 75, The International Conference on History, Theory and Methodology of Learning. <https://doi.org/10.1051/shsconf/20207503004>

Türk Ajansı Kıbrıs, (TAK), (2020). KKTC'de ilk koronavirüs vakası. Virüs Almanlarla geldi. Volkan Gazetesi. <https://kibrisvolkan.net/kktcde-ilk-coronavirus-vakasi-virus-almanlarla-geldi-18934.html> adresinden erişildi.

Yılmaz, H.; Ülker, M. & Yılmaz, S. A. (2018). Kadınlarda ebeveynlik rollerine ilişkin kendilik algısının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(2):415–431.

Weaver, C. M., Shaw, D. S., Dishion, T. J. & Wilson, M. N. (2008). Parenting self-efficacy and problem behavior in children at high risk for early conduct problems: The mediating role of maternal depression, *Infant Behavior and Development*, 31(4), 594–605.

Extended Abstract

Introduction: Motherhood has always been difficult, but home-schooling, working from home, and all the financial uncertainties during the coronavirus (COVID-19) lockdown have made it even more difficult. Based on this, one of the curious questions that how COVID-19 will create of the changes in the child-care, housework, and the balance between home-work roles for many mothers. Therefore, the current study addressed this issue by developing a research question on how well do the junior school children's mothers' age, educational level, perceived monthly income, the number of their children, the spending time of their children's basic care, home-schooling, their self-perception of parental role satisfaction, investment, role balance, and competence subscales scores predict their happiness scores during the COVID-19 lockdown in North Cyprus? As regards the COVID-19, current literature about maternal mental health is still updating, with few papers published up to date (Guy, and Arthur, 2020; Giorgio, Riso, Mioni and Cellini 2020; Spinelli, Lionetti, Pastore and Fasolo, 2020). However, it still needs more studies. Consequently, this current study promotes an advance and unique understanding of the self-perception maternal role effects on happiness during the COVID-19 lockdown in North Cyprus.

Method: Research group consists of the mothers who have children in junior school age and working online from home during COVID-19 in North Cyprus. A total of 600 mothers completed the instruments via online survey, but 70 of them deleted from the research for random responses on at least one questionnaire, resulting in a final research group of 530 mothers with the Mage 34,06 (SS=4.09). In order to collect data, Personal Information Form, Self-Perception of Parental Role Scale and The Short Form of the Oxford Happiness Questionnaire were used. The current study approved by scientific research and publication ethics board with the reference number 020-7157 of first author's affiliation. After this approval of the ethics board, the link address of online survey instruments shared via social media platforms between April, 1 2020 and May 1,

2020 during COVID-19 lockdown in North Cyprus. Research data were analysed via Pearson's moment-product correlation coefficient and multiple regression analyses.

Results: The findings indicate that mothers' age, educational level, perceived monthly income, perceived self-perception of parental role satisfaction, investment, role balance and competence, subscales scores, positively correlated with mothers' happiness scores. In addition, the number of children, the spending time of mothers for their children's basic care and education negatively correlated with mothers' happiness scores during the COVID-19 lockdown in North Cyprus. Moreover, the results of multiple regression analyses indicated that mothers' age, educational level, perceived monthly income, the number of children, their spending time for their children's basic care, and education, perceived the self-perception of parental role satisfaction, investment, role balance, and competence, subscales scores predict the happiness scores of junior school children's mothers during COVID-19 lockdown in North Cyprus.

Discussion & Conclusion: The present study focused on the happiness of junior school children's mothers during COVID-19 lockdown in North Cyprus. Researchers first to explored bivariate associations demographical information of mothers, their self-perception of parental roles and happiness scores. This confirms findings from preliminary studies. In addition, researchers point out the predictors of happiness of mothers during the COVID-19 lockdown. These results suggested that if we want to promote maternal emotional health, many maternal implications should be addressed in the present and in the future in North Cyprus, and in all countries involved in the pandemic.